

A tribádok éjszakája

A Miskolci Nemzeti Színház bemutatója

August Strindberg h séges volt önmagához. A tizenkilencedik század derekán született svéd drámaszerző, a többi között a *Julia kisasszony*, a *Haláltánc* vagy az *Egy lélek fejlődésének* különös írója sohasem rejtegette szenvedélyeit, nem tagadta sem társadalmi, sem magánemberi indulatait. Mind szépírói, mind újságírói munkáival korán felbolygatta a közvéleményt. A támadások el l külföldre tért ki, a 1883 és 1889 között f képp Franciaországban és Svájcban élt. Ekkortájt bomlott fel els házassága is.

És Per Olov *Enquist* h séges August Strindberghez. A körunkbeli, szintén svéd pályatárs jegyzetek, levelek és más írások nyomán eleveníti meg színművében, *A tribádok éjszakájában* azt, hogy mi történt 1889-ben, s néhány esztendővel el tte. Hosszú hónapokat töltött ugyanis visszavonultan Grezben August Strindberg és felesége, Siri von Essen, s ott vendégük volt a „dán tribád”, a leszbikus és alkoholista Marie Caroline David. k hárman találkoznak a koppenhágai Dagmar Színházban, ahol Strindberg színművét próbálják, a kapcsolataikat felújító Siri és Marie f szereplésével.

H séges *Csiszár* Imre is Per Olov *Enquist*hez. A Miskolci Nemzeti Színház rendez je (ezúttal tervez je is) csaknem szrszálhasogatóan ragaszkodik a színiutasításokhoz. Ezek szerint: kemény, férfias korra valló képek vezetik be az el adást, e vetítéssorozat végén pedig Strindberg feminin portréját t nik fel. Ezzel szemben a színjáték Strindberg és a két nő csoportképével fejeződik be. Szinte vízióként sejlik fel „a tribádok éjszakájának” emléktöredéke, majd narrálva mondják el utótörténetüket. Pedig az a publikum, amelyik a lála falú, bíbor kárpitos, aranykeretes tükrokkal és kristály-csillárokkal díszített teremben — Vagy mostanában a budapesti Játékszínben — helyet foglal, nem figyelhet színi-fondorlatokra. Mert leny gözi a lélekboncolás. S ez nemcsak egy ember viviszekciója.

Megméretik a művész, az alkotó ember, aki igazságokból és hazugságokból gyúrja egyé m vét. Azt a színdarabot, *Az erősebb* cím egyfelvonásost, amit próbálnak, Strindberg a valóság ellenében fogalmazta meg. A színmű ugyanis arról szól, hogy két nő küzd egy férfiért; ahelyett, hogy arról szólna, a két nő közeledik egymáshoz, a férfi ellenére. Néhány részlet megszólal ebb l a színen is, az els teljesen hamis, mesterkéltségek, társalgási hangnemben. A második jelenetfejcskében, Siri már csipkedik, csúfolkodik, gúnyt z a szövegb l, végül is a szerző b l. Az utolsó próbálkozásakor, Siri és Marie vonzalma, a gyengédség sugárzik át a gy lölét szavain. A miskolciak hajszálpontos megjelenítése is bizonyítja: mindig a valóság az erősebb.

Különöseket e szerelmi háromszög személyei, vagyis e szerelmi négyszögé. Mert jelen van még Strindberg-asszony széptev je, Viggo Schiwe, a színész is. A szépfiút

elegendő balgasággal, sértődöttséggel és zavarodottsággal jellemzi *Matus* György. **Vörös hajú, puhány, puffadt arcú Marie Caroline David.** Amilyennek Strindberg mondja, szakasztott olyan *Szerencsi* Éva makacs természet, vas-tagb r , nyugodt tribádjá. A színészn küllemének színváltozása figyelemkelt, bár beszéde még kellemesebb, kiegyensúlyozottabb, mint szerepéhez szükséges. Csupaideg, sebzett, szurkálódó Siri von Essen. Görcsösen nevet, néman hitetlenkedik, hisztérikusan nyüszít, szenved és sír *Timár* Éva megaláztatásaiban árnyalt asszonya. Marie szereti Sirit, talán száanalomból. Siri szereti Marie-t, talán szabadságvágyból. Nem tudni, hogy valóban szerelem, megkívánás, lelki közösség f ziere össze e n ket. Ugy tetszik ebben az el adásban — a színmű ellenére is! — mintha azért ragaszkodnának egymáshoz, nehogy a nagyszerű Strindberg sodrába kerüljenek.

Valóban nagyszerű Strindberg. A nagyszerű *Blaskó* Péter jóvoltából... Mit számít, hogy Strindberg szóban forgó színművecskéje éppen nem remekmű, s hogy férfiassága, a szókimondó ex-hitves szerint szerény, ha ez az ember olyan mélyen szinte, megragadó, s megrendít. Ez a Strindberg nemcsak peres históriákkal és pénzügyekkel, könyvkiadókkal és színházi cenzorokkal küszködik, hanem a magánnyal, a bizonytalansággal, a megbomlott harmóniával is. A kit n színész szerint félelmeket és felindulást, kárörömet és kínt, megszegyenülést és sérelmeket érez. Élcel dik, gorombásodik, gy lölködik. Egyszer csak kivörösödik, úgy kiáltozik, dühöng, majd méltatlankodik, hirtelen lecsillapul, elcsendesül. Mikor hallgat, résznyire sz kül a szeme, tejét felszegei, szája sarkához red k húzódnak. Aki szembe néz egy Strindberg-arcképpel, az ugyanazt a keskeny ajkat, e kőnök vonást, e kesernyességet fedezheti fel.

Bogácsi Erzsébet